

ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ

ਕੂਚ 6 ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘੱਲ ਦੇਵੇ: ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ ਪਰਬ ਮਨਾਉਣ ਦੇਣ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਅਧਿਆਇ 5)। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਗਿਆ।

ਉੱਤਰ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ (6:1)। ਫਿਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ “ਯਹੋਵਾਹ” ਨਾਮ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨੇਮ ਯਾਦ ਕਰਵਾਏ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ, ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇਮ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਉਸ ਨੇ ਇਬਰਾਨੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਨਾਨ ਦੀ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਲਿਆਵੇਗਾ (6:2-8)। ਪਰ, ਇਸਰਾਏਲੀ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ (6:9)। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਣਇੱਛੁਕ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ (6:10-13)।

ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ, ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਨ (6:14-27)। ਫਿਰ, ਮੂਲ ਪਾਠ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੈ (6:28-30)। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਅਧਿਆਇ 7 ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਜਵਾਬ: ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ (6:1-8)

‘ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਵੇਖੋਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਹੱਥ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ ਸਗੋਂ ਹੱਥ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਧੱਕ ਦੇਵੇਗਾ।² ਫੇਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ।³ ਮੈਂ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ, ਅਰ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨਾਮ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।⁴ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨੇਮ ਵੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਨਾਨ ਦੇਸ ਦੇਵਾਂ ਅਰਥਾਤ

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁਸਾਫਰੀ ਦਾ ਦੇਸ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਪਰਦੇਸੀ ਰਹੇ।⁵ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦਾ ਹੂੰਗਣਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।⁶ ਏਸ ਲਈ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖ, ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਸਰੀਆਂ ਦੀ ਬੋਗਾਰ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢ ਲਵਾਂਗਾ ਅਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਆਂਗਾ ਅਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬਾਂਹ ਲੰਮੀ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੇ ਨਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੁਡਾਵਾਂਗਾ।⁷ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਹੋਣ ਲਈ ਲਵਾਂਗਾ ਅਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹੋਵਾਂਗਾ ਅਰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਸਰੀਆਂ ਦੀ ਬੋਗਾਰ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢੀ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।⁸ ਅਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੈਂ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ ਸੌਂ ਖਾਧੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਮਿਰਾਸ ਵਿੱਚ ਦਿਆਂਗਾ। ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ।

ਆਇਤ 1. ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ 5:22 ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ: “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤੈਂ ਕਿਉਂ ਏਸ ਪਰਜਾ ਉੱਤੇ ਬੁਰਿਆਈ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ?”; “ਤੈਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਘੱਲਿਆ?” ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੀ, “ਰੁੱਕੋ! ਅਜੇ ਕਹਾਣੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ; ਅੰਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੁਡਾਵਾਂਗਾ, ਅਤੇ ਤੂੰ ਖੁਦ ਵੇਖੋਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ।” ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਇਸ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਫ਼ਿਰਊਨ ਹੱਥ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ [ਲੋਕਾਂ] ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ, “ਕੀ ਫ਼ਿਰਊਨ ਇੱਕ ਦਿਆਲੂ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ?” ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖੇਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਿਸਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ। ਫ਼ਿਰਊਨ ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗਾ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇਸਰਾਏਲ ਫ਼ਿਰਊਨ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲੇਗਾ।

ਆਇਤ 1 ਵਿਚ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ NRSV ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: “ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਹੱਥ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ; ਸਗੋਂ ਹੱਥ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਧੱਕ ਦੇਵੇਗਾ।” ਪਰਮੇਸੁਰ, “ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੱਥ” ਦੇ ਨਾਲ, ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ, ਫ਼ਿਰਊਨ ਵੀ, ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ “ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੱਥ” ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗਾ।

ਆਇਤਾਂ 2, 3. ਪਰਮੇਸੁਰ (פְּרִמְסוּר, *ਏਲੋਹੀਮ*) ਨੇ ਫ਼ਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਜਾਂ “ਯਹੋਵਾਹ” (3:14, 15 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ) ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਪੁਰਖ ਉਸ ਨੂੰ **ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਪਰਮੇਸੁਰ** (אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, *ਐਲੋਸ਼ਾਦਾਈ*; ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 17:1; 28:3; 35:11; 48:3) ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਪਰ **ਯਹੋਵਾਹ ਨਾਮ** ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ “ਪ੍ਰਭੂ” ਜਾਂ “ਯਹੋਵਾਹ” (יהוה, *ਯਹੋਵਾਹ*) ਅਕਸਰ ਉਤਪਤ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ, ਪਿਤਾਪੁਰਖ ਆਪ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਨਾਮ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਫ਼ਿਰ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ **ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ, ਅਰ ਯਾਕੂਬ** ਦੇ ਲਈ “ਪ੍ਰਭੂ” ਜਾਂ “ਯਹੋਵਾਹ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?

ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਝੂਠੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸੰਕਲਪ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਟਾਟਿਊਕ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਇਸ ਕਲਪਨਾ ਦੇ

ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, ਵਾਧੂ ਅਧਿਆਇ: ਕੂਚ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਵੇਖੋ।) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਥਿਤ ਸਰੋਤ ("E" ਦਸਤਾਵੇਜ਼) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ "ਯਹੋਵਾਹ" ਨਾਮ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸੀ।¹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਿਸਰ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੂਸਾ ਜਿਸ ਜਾਤੀ ਵਿਚ ਜਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਉਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਨਾਮ "ਯਹੋਵਾਹ" ਸੀ।² ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ, ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, "ਯਹੋਵਾਹ" ਦਾ ਨਾਮ, ਕੇਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਨਾਮ, ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਲਿਖਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ "ਯਹੋਵਾਹ" ਨਾਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਹੱਤਵ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਝ ਹੀ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਸਥਾਨ, ਜਾਂ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, "ਯਹੋਵਾਹ" ਨਾਮ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨੇਮ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਨੇਮ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਨਾਮ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕੂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਆਪਣੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰੋਨਾਲਡ ਐਂਡ ਯੰਗਬਲੱਡ ਨੇ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ, "ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੂਸਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਉਦੋਂ ਤਕ ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਇਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਪੂਰਣ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।"³ "ਯਹੋਵਾਹ" ਸਿਰਫ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਨਿਵੇਕਲਾ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ "ਸੰਬੰਧਕ" ਨਾਮ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਉਹ ਨਾਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜਣ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੂਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ "ਯਹੋਵਾਹ" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸਿਰਫ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ "ਯਹੋਵਾਹ" ਨਾਮ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਮਿਸਰੀ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਬਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਿਸਰ ਦੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ "ਜਾਣ" ਲੈਣ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, 7:17 ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ, ਵੇਖ ਮੈਂ ਏਹ ਢਾਂਗਾ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਜਿਹੜੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਨ ਮਾਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਲਹੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।" 10:2 ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਏ "ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ ਕਿ ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ।" ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵਿਖਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕੋ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹਾਂ।" ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਯਹੋਵਾਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਸਕਣ, ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਹੀ ਨਾਮ ਤੋਂ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕਣ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 4, 5. ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਉਸ

ਦੇ ਕੋਲ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ, ਉਸ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ, ਇਸਹਾਕ, ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਮ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਵਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਅਣਗਿਣਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਕਨਾਨ ਦੇਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਣਗੇ (ਉਤਪਤ 12:7; 15:12-16, 18; 17:8)। ਇਹ ਵਾਇਦਾ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਉਤਪਤ 24:7; 28:4, 13; 48:4; 50:24)।

ਦੂਸਰਾ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ [ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ] **ਹੂੰਗਣਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆ** (ਵੇਖੋ 2:23-25) ਅਤੇ **ਆਪਣੇ [ਉਸ] ਨੇਮ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ**। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ “ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ” ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਆਇਤ 6. ਫਿਰ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ, ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ **ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ** ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਅਕਸਰ ਕੁਝ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੈਂਟਾਟਿਊਕ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਇਹ ਭਾਵ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਹੁਕਮ, ਇੱਕ ਵਾਇਦੇ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਤਰੇ ਦੇ ਲਈ ਅਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ - ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਯਹੋਵਾਹ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੀ - ਸੀ ਜੋ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਵਾਇਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਜਾਂ ਕੁਝ ਖਤਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। “ਯਹੋਵਾਹ” ਨਾਮ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਾਰਣ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਜਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। “ਯਹੋਵਾਹ” ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ; ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ “ਯਹੋਵਾਹ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਨਾ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਣ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ **ਲਿਆਉਣ**, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ **ਬੇਗਾਰ** ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ **ਗੁਲਾਮੀ** ਤੋਂ **ਛੁਟਕਾਰਾ** ਦੇਣ, ਅਤੇ **ਵੱਡੇ ਨਿਆਵਾਂ** ਨਾਲ **ਛੁਡਾਉਣ** ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ।

ਆਇਤ 7. ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣ ਸਕਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੇ ਲਈ ਕੌਣ ਜਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ **ਪਰਜਾ** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਵੇਗਾ, ਅਤੇ [ਉਨ੍ਹਾਂ] ਦਾ **ਪਰਮੇਸੁਰ** ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, [ਫਿਰ] **ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਸਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਗਾਰ ਹੇਠੋਂ ਕੱਢੀ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ**। ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਨੇਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੀਨਈ ਪਹਾੜ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ 19:3-6)। ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣਾ ਸੀ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੇ ਸਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾਇਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 8. ਪਰਮੇਸੁਰ ਉਸ **ਦੇਸ** ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੇ **ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲ** ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (6:4, 5 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਆਇਤਾਂ 6 ਤੋਂ 8 ਕਨਾਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੀ

ਇੱਕ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ: (1) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਕੂਚ 1-18); (2) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਕੂਚ 19-ਲੇਵੀਆਂ); (3) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੇਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਗਿਣਤੀ-ਯਹੋਸ਼ੁਆ)।

ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ (6:9)

ਉਪਰੰਤ ਮੂਸਾ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨਾਲ ਏਵੇਂ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਕਰੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੂਸਾ ਦੀ ਨਾ ਸੁਣੀ।

ਆਇਤ 9. ਮੂਸਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਵਚਨ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਮੂਸਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਤਮਾ ਫਿਰਉਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਕਰੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰਉਨ ਮਕਸਦ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ (5:9)। ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਫਿਰਉਨ ਜਿੱਤਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਮੂਸਾ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਬੁਲਾਹਟ (6:10-13)

¹⁰ਤਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਾਹ ਅਰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਫਿਰਉਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ। ¹¹ਕਿ ਉਹ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਦੇਵੇ। ¹²ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਐਉਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਵੇਖ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਫਿਰਉਨ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਣੇਗਾ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਂ? ¹³ਫੇਰ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਲਈ ਅਰ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਫਿਰਉਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ।

ਆਇਤਾਂ 10-13. ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ (ਵੇਖੋ 5:1)। ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੂਸਾ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਲਦੀ ਝਾੜੀ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਹਾਨੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ (4:10), ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ: “ਵੇਖ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਨਾ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਫਿਰਉਨ ਕਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਣੇਗਾ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਂ?” ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ।

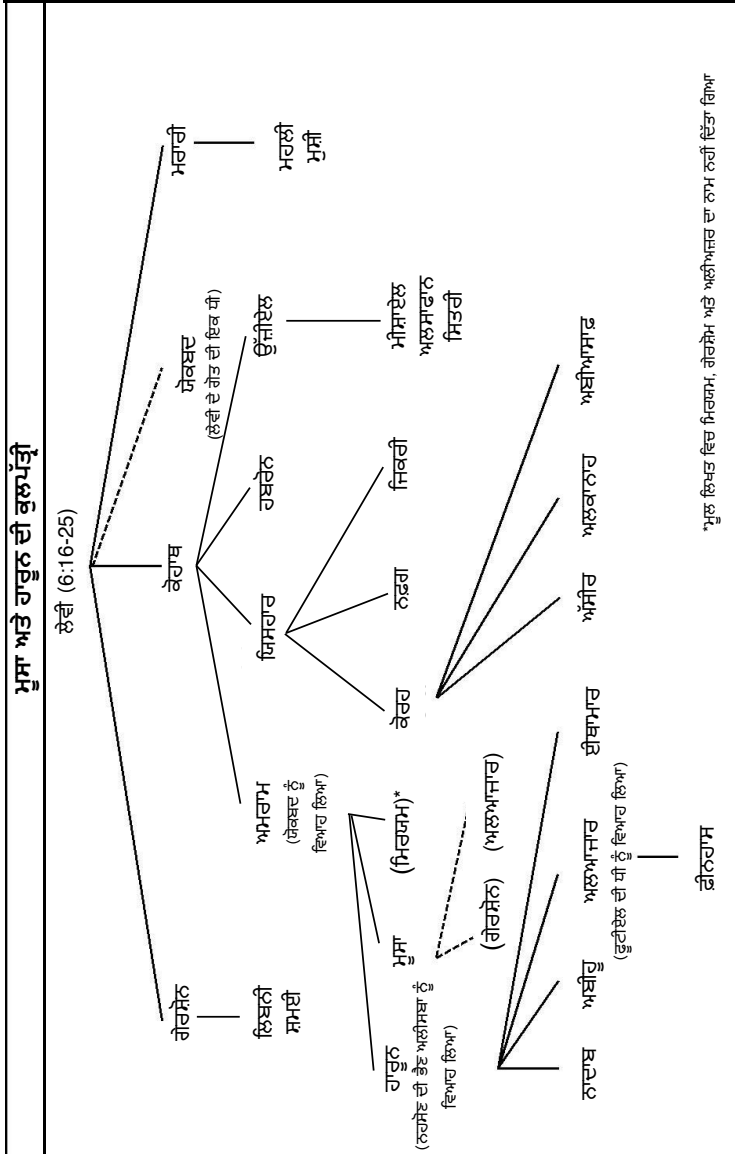
ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤੀ (6:14-27)

¹⁴ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਮੇਹਰੀ ਏਹ ਹਨ - ਰਊਬੇਨ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਲੇਠੇ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਨੇਕ ਅਤੇ ਫੱਲੂ, ਹਸਰੇਨ ਅਰ ਕਰਮੀ ਹਨ ਏਹ ਰਊਬੇਨ ਦੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਹਨ। ¹⁵ਸ਼ਿਮਓਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਯਮੂਏਲ ਯਾਮੀਨ ਓਹਦ ਯਾਕੀਨ ਸੋਹਰ ਅਰ ਸਾਊਲ ਕਨਾਨੀ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਏਹ ਸ਼ਿਮਓਨ ਦੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ। ¹⁶ਲੇਵੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਏਹ ਹਨ - ਗੇਰਸ਼ੋਨ ਅਤੇ ਕਹਾਥ ਅਤੇ ਮਰਾਰੀ। ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਦੇ ਜੀਵਣ ਦੇ ਵਰਹੇ ਇੱਕ ਸੌ ਸੈਂਤੀ ਸਨ। ¹⁷ਗੇਰਸ਼ੋਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਿਬਨੀ ਅਰ ਸ਼ਮਈ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ¹⁸ਕਹਾਥ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਮਰਾਮ ਯਿਸਹਾਰ ਹਬਰੇਨ ਅਰ ਉੱਜੀਏਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਾਥ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਰਹੇ ਇੱਕ ਸੌ ਤੇਤੀ ਸਨ। ¹⁹ਅਰ ਮਰਾਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਲੀ ਅਰ ਮੂਸ਼ੀ ਹਨ। ਲੇਵੀ ਦੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲਪੱਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਏਹ ਹਨ। ²⁰ਅਤੇ ਅਮਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੁੱਫੀ ਯੋਕਬਾਦ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਹਾਰੂਨ ਅਰ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਜਣੀ ਅਤੇ ਅਮਰਾਮ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਰਹੇ ਇੱਕ ਸੌ ਸੈਂਤੀ ਵਰਹੇ ਸਨ। ²¹ਯਿਸਹਾਰ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋਰਹ ਅਰ ਨਫ਼ਗ ਅਰ ਜਿਕਰੀ ਹਨ। ²²ਉੱਜੀਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੀਸ਼ਾਏਲ ਅਰ ਅਲਸਾਫਾਨ ਅਰ ਸਿਤਰੀ ਹਨ। ²³ਹਾਰੂਨ ਨੇ ਨਹਸੇਨ ਦੀ ਭੈਣ ਅਮੀਨਾਦਾਬ ਦੀ ਧੀ ਅਲੀਸਬਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਨਾਦਾਬ ਅਰ ਅਬੀਹੂ ਅਰ ਅਲਆਜਾਰ ਅਰ ਈਥਾਮਾਰ ਉਸ ਲਈ ਜਣੀ। ²⁴ਕੋਰਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅੱਸੀਰ ਅਰ ਅਲਕਾਨਾਹ ਅਰ ਅਬੀਆਸਾਫ਼ ਹਨ ਏਹ ਕੋਰਹ ਦੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਹਨ। ²⁵ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਲਆਜਾਰ ਨੇ ਫੂਟੀਏਲ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਉਹ ਦੇ ਲਈ ਫ਼ੀਨਹਾਸ ਨੂੰ ਜਣੀ। ਏਹ ਲੇਵੀਆਂ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮੇਹਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂਹੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ²⁶ਹਾਰੂਨ ਅਰ ਮੂਸਾ ਓਹੋ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਭਈ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਓ। ²⁷ਏਹ ਓਹੋ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਓਹ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲੈਣ। ਏਹ ਓਹੋ ਮੂਸਾ ਅਰ ਹਾਰੂਨ ਹਨ।

ਉਤਪਤ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਲਾਇਨ ਨੂੰ ਛੇਟਾ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਯਾਕੂਬ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਬੀਜ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦੇਵੇਗਾ। ਕੂਚ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ (ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ) ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ: “ਹੁਣ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ ... ” (1:1-5)। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ “ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?” ਉੱਤਰ ਹੈ “ਉਹ ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਸਨ।” ਅਧਿਆਇ 6 ਵਿਚਲੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਤਪਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਧਿਆਇ 1 ਵਿਚ ਉਲੇਖ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਦੀ ਅੰਸ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਅਧਿਆਇ 6 ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ: ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਸਨ, ਲੇਵੀ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਜਣੇ।

ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜੋ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ: ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ਕਿ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੂਚ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਓ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਦੇ

ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦੇਣ ਲਈ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 4:27-6:12 ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ, ਅਤੇ ਫ਼ਿਰਊਨ ਜਿੱਤ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੁਣ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ (6:10-13)। ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਕ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ, ਮੂਸਾ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀਆਂ ਸਨ (6:28-12:51)।⁴

ਅਧਿਆਇ 6 ਵਿਚ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਜਕਾਂ ਦੀ ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਲੇਵੀ ਜਾਜਕਾਂ ਦੇ ਗੋਤ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਰੂਨ ਮਹਾਂ ਜਾਜਕ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਰੂਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਲਆਜ਼ਾਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ, ਫ਼ੀਨਹਾਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ ਨੂੰ “ਸਦਾ ਦੀ ਜਾਜਕਾਈ ਦਾ ਨੇਮ” ਦਿੱਤਾ (ਗਿਣਤੀ 25:13)।

ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿ ਹਵਾਲਾ ਹਾਰੂਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਜਾਜਕਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ “P” ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਜਾਜਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।⁵ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਜਾੜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਜਾਜਕਾਈ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਗਿਣਤੀ 16; 17)।

ਆਇਤਾਂ 14-16. ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਇਹ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸੂਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਨੇ **ਰਉਬੇਨ ... ਦੇ ਪੁੱ [ੜ੍ਹਾਂ]** ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਨਾਮ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ **ਸ਼ਿਮਓਨ ਦੇ ਪੁੱ [ੜ੍ਹਾਂ]** ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ, ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਫਿਰ, ਉਸ ਨੇ **ਲੇਵੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਉਂ** ਦਿੱਤੇ, ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪੁੱਤਰ। (ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਨਾਮ ਉਤਪਤ 46:9-11 ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।) ਫਿਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਲੇਵੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦੇ ਕੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕੂਚ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਚੇਣਾਤਮਕ ਹੈ, ਜੋ ਲੇਵੀ, ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਜੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲੇਵੀ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਬਜਾਇ ਕਿਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਹੈ।

ਆਇਤਾਂ 17-19. ਲੇਵੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਇਤ 16 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਆਂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ **ਗੇਰਸ਼ੋਨ, ਕਹਾਥ, ਅਤੇ ਮਰਾਰੀ** ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ **ਲੇਵੀਆਂ** ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਜੋ **ਕਹਾਥ** (ਅਮਰਾਮ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ) ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਜਾਜਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਕਹਾਥ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ: **ਅਮਰਾਮ ਯਿਸਹਾਰ ਹਬਰੋਨ ਅਰ ਉੱਜੀਏਲ**।

ਆਇਤ 20. ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਲੇਵੀ (2:1) ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੂਸਾ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਥੇ ਪਹਿਚਾਣੇ ਗਏ ਹਨ: ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ **ਅਮਰਾਮ** ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ **ਯੋਕਬਾਦ** ਸੀ। ਅਮਰਾਮ ਨੇ **ਆਪਣੀ ਫੁੱਫੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ**, ਜੋ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫੁੱਫੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਸੀ (ਲੇਵੀਆਂ 18:12)। ਯੋਕਬਾਦ ਨੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, **ਹਾਰੂਨ ਅਤੇ ਮੂਸਾ**। ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ, ਮਿਰਯਮ (15:20) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ

ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਮੂਸਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੇਵੀ ਕਹਾਥ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ; ਕਹਾਥ, ਅਮਰਾਮ ਦਾ, ਅਮਰਾਮ, ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਲੇਵੀ ਮੂਸਾ ਦਾ ਪਰਦਾਦਾ ਸੀ - ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸ਼ਬਦ "ਪੁੱਤਰ" ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਤਹ ਤੇ, ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ 430 ਸਾਲ (12:40) ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ (ਵੇਖੋ ਉਤਪਤ 15:16) ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਸਨ ਵੀਹ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ ਜੋ ਮੂਸਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਕਲੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਵੀ 137 ਸਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ (6:16), ਕਹਾਥ 133 ਸਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ (6:18), ਅਤੇ ਅਮਰਾਮ 137 ਸਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਰਿਹਾ (6:20)। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤਿੰਨੋਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਮਾਂ 407 ਸਾਲ ਹੋਏ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜੋ ਇਸਰਾਏਲ ਨੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਏਲ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੇਵੀ ਇੱਕ ਬੁੱਢਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਹਾਥ ਵੀ ਕਨਾਨ ਤੋਂ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਸੀ (ਉਤਪਤ 46:6, 7, 11)। ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੇਕਰ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ, ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚਾਰ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਸੌ, ਜਾਂ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਜੋੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੰਬਰਟੋ ਕਮੈਂਟੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਜਾਂ ਉਤਪਤ ਵਿਚ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ "430 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਜੋ ਸੰਖਿਆ [12:40] ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।"⁶ ਪਰ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਬਾਈਬਲ ਦੀਆਂ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।⁷ 1 ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਗਲੀਸਨ ਐੱਲ. ਆਰਚਰ, ਜੂਨੀਅਰ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇ ਜਾਂ ਦਸ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।"⁸ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, 1 ਇਤਹਾਸ 7:22-27 ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਅਫਰਾਈਮ ਤੋਂ ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਯਹੋਸ਼ੁਆ ਤਕ ਦਸ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।⁹

ਆਇਤਾਂ 21, 22. ਅਮਰਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਹਾਥ ਦੇ ਦੋ ਹੋਰ ਪੁੱਤਰਾਂ **ਯਿਸਹਾਰ** ਅਤੇ **ਉਜੀਏਲ** ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਿਸਹਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕੋਰਹ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਇਤ 24 ਵਿਚ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਥ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਬਰੋਨ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਇਤ 23. ਮੂਸਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਾਰੂਨ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਮਰਾਮ ਦਾ ਪਲੇਨਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ (ਵੇਖੋ 7:7)। ਹਾਰੂਨ ਨੇ **ਨਹਸ਼ੋਨ ਦੀ ਭੈਣ ਅਮੀਨਦਾਬ ਦੀ ਧੀ ਅਲੀਸਬਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਲਿਆ**। ਅਲੀਸਬਾ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਯਹੂਦਾਹ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਭਟਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਨਹਸ਼ੋਨ ਉਸ ਗੋਤ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 1:7; 2:3; 7:12, 17; 10:14)। ਅਮਿਨਦਾਬ ਅਤੇ ਨਹਿਸ਼ੋਨ ਦੋਵੇਂ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਦਾਉਦ (ਰੂਥ 4:20) ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ (ਮੱਤੀ 1:4) ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਾਰੂਨ ਅਤੇ ਅਲੀਸਬਾ ਦੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ: ਨਾਦਾਬ ਅਰ ਅਬੀਹੂ ਅਰ ਅਲਆਜਾਰ ਅਰ ਬੀਥਾਮਾਰ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ, ਨਾਦਾਬ ਅਤੇ ਅਬੀਹੂ, “ਓਪਰੇ ਧੂਪ” ਦੇ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ (ਲੇਵੀਆਂ 10:1, 2)। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਅਲਆਜਾਰ ਅਰ ਬੀਥਾਮਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਦੇ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਲਆਜਾਰ ਨੇ ਮਹਾਂ ਜਾਜਕ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਲੈ ਲਿਆ (ਗਿਣਤੀ 20:28; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 10:6)।

ਆਇਤ 24. ਕੋਰਹ (6:21) ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਇੱਥੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੈ, ਜੋ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਰਹ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਤੋਂ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਰੂਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਜਾਜਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਲ ਲਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਉੱਤਰੀ ਅੱਗ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭੱਖ ਲਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੋਰਹ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਆਂਦਾ (ਗਿਣਤੀ 16:1-40)।

ਆਇਤ 25. ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਜਾਜਕਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਲਆਜਾਰ ਫ਼ੀਨਹਾਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੋਇਆ। ਫ਼ੀਨਹਾਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਣਖ ਦੇ ਲਈ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਬਵਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਮੂਰਤੀਪੂਜਾ ਅਤੇ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸਰਾਏਲ ਉੱਤੇ ਲੈ ਆਂਦੀ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 25)।

ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਉਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਆਇਤ 14 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ: **ਏਹ ਲੇਵੀਆਂ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾਦਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀ ਆਪਣੀਆਂ ਮੂੰਗੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਪਰ, ਲੇਵੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹਵਾਲਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਜਕਾਂ ਦੇ ਗੇਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨਾ ਸੀ।**

ਆਇਤਾਂ 26, 27. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਦੇਹਰੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਇੱਕ ਚੀਐਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ:

A1: ਹਾਰੂਨ ਅਰ ਮੂਸਾ ਓਹੋ ਹਨ

B1: ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਭਈ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੈਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆਓ।

C: ਏਹ ਓਹੋ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ

B2: ਕਿ ਓਹ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਤੋਂ ਕੱਢ ਲੈਣ।

A2: ਏਹ ਓਹੋ ਮੂਸਾ ਅਰ ਹਾਰੂਨ ਹਨ।

ਇਹ ਢਾਂਚਾ ਹਾਰੂਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ ਚਿੱਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਹੁਕਮ (6:28-30)

²⁸ਤਾਂ ਐਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

29ਤਾਂ ਯਹੋਵਾਹ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਐਉਂ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਯਹੋਵਾਹ ਹਾਂ, ਮਿਸਰ ਦੇ ਰਾਜਾ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਓਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਖੀਆਂ ਹਨ। 30ਤਾਂ ਮੂਸਾ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆਖਿਆ, ਵੇਖ ਮੈਂ ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਂ। ਫ਼ਿਰਊਨ ਮੇਰੀ ਕਿਵੇਂ ਸੁਣੇਗਾ?

ਆਇਤਾਂ 28-30. ਉਹ ਆਇਤਾਂ ਜੋ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ: ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਕਦੋਂ [ਗੱਲ] ਕੀਤੀ? ਸਮੱਸਿਆ ਫਿਰ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ; 6:28-30, 6:10-12 ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। 6:28-30 ਵਿਚ, ਲੇਖਕ 6:10-12 ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸੇ ਮੌਕੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਉਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ?

ਸ਼ਾਇਦ 6:28-30 ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ 4:27-6:13 ਸਾਮਲ ਸਨ, ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਰਥਪੂਰਣ ਹੈ। ਫਿਰ, ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡ ਰੇਖਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲ 6:14-27 ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਵਾਂ ਹਿੱਸਾ 6:28 ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ 12:51 ਤਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਾਲਟਰ ਸੀ. ਕੇਸਰ, ਜੂਨੀਅਰ, ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕਈ ਲੋਕ ਇਸ ਭਾਗ ਨੂੰ [6:14-27] ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਲੀ ‘ਰੁਕਾਵਟ’ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਮੋੜ ਤੇ ਹੈ। ਮੰਚ 1:1-6:12 ਵਿਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”¹⁰

ਆਇਤ 28 ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੀਨਈ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ) ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ [ਉਸ] ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਿਰਊਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ, 6:10-13 ਅਤੇ 6:28-30 ਉਸੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।¹¹ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿੱਟਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਇਤ 13 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਇਤ 28 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 12 ਵਿਚ, ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨੇ ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ (אֲנִי עִבְרִי וְלֹא אֶרְדָּא, ਆਰਲ ਸਪਾਥੋਇਮ) ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਵਾਕ ਜਿਸ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਨੁਵਾਦ “ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ” ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (KJV; NKJV)। ਇਹ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਅਕੁਸ਼ਲ” ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਕੁਝ। NRSV ਵਿਚ “ਘਟੀਆ ਬੁਲਾਰਾ,” ਅਤੇ NIV ਵਿਚ “ਬੁਥਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁੱਲ” ਹੈ। “ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ ਬੁੱਲ” ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਜਾਂ ਲਾਇਕ ਨਾ ਹੋਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ “ਅਸੁੰਨਤੀ ਰਿਦੇ ਜਾਂ ਬੇਸੁੰਨਤੇ ਕੰਨ” ਉਨ੍ਹਾਂ “ਕੰਨਾਂ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਣ ਅਤੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।”¹² ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ”

ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਘਟੀਆਂ ਜਾਂ ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਅਸੁੱਧ ਹੋਣਾ - ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਜੋ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਨੂੰ "ਸੁੰਨਤੀ" ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮਝ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਪਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ "ਅਣ ਸੁੰਨਤੀ" (ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ) ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਕਤ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਅਗਲੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ; ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਹ ਉਹੀ ਹੱਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ (4:14-16)।

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ (ਅਧਿਆਇ 6)

ਵਾਰਨ ਡਬਲਿਯੂ. ਵਾਈਸਬੇ ਨੇ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੂਸਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਮੂਸਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਵਾਈਸਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ?" ਅਤੇ ਚਾਰਾਂ ਕਥਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। (1) "ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਇਦੇ ਕੀਤੇ" (6:1-8)। (2) "ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ... ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨੇਮ ਦਾ ਨਾਮ 'ਯਹੋਵਾਹ' ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ" (6:3)। (3) "ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ" (6:5; ਵੇਖੋ 2:24)। (4) "ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਿਰਉਨ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ" (6:9-13)। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਦੀ ਜੇ "ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ, ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ, ਯਾਦ ਦਿਵਾਵੇ, ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੇ ਲਈ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।"¹³

ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ (ਅਧਿਆਇ 6)

ਅਧਿਆਇ 5 ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਵਿਲਬਰ ਫੀਲਡਸ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ "ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਜਨ" ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ: (1) ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ (6:2, 3, 6, 29); (2) ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ (6:1, 6-8); (3) ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ (6:4, 5); (4) ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦੁਆਰਾ (6:10-13, 28, 29); ਅਤੇ (5) ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ (ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸੰਘਾਂ) ਦੇ ਦੁਆਰਾ (6:14-27)।¹⁴

ਪਰਮੇਸੁਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (6:1-13)

ਕੂਚ 6 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਫਿਰਉਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ, ਫਿਰਉਨ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਠੋਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ,

ਇਸਰਾਏਲੀ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਮੂਸਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ (4:29-31) - ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ (5:19-21)। ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਮੂਸਾ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ, “ਇਸ ਸਭ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਵਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ?” ਇਸ ਲਈ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ (5:22, 23)।

ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ - ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ - ਉਹ ਗਲਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੂਸਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ: ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਸਹੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਕਹਾਣੀ ਉਸ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਤਸੱਲੀ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਲਈ ਜੋ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਆਓ ਅਸੀਂ ਵੇਖੀਏ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਕਿਆ। ਮੂਸਾ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਪਰ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਕ ਫਟਕਾਰ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਡਰਪੇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਜੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਹ ਉਨ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਅਰਥਪੂਰਣ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗਾ (6:1)। ਦੂਸਰਾ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਣ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ (6:2-4)। ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਉਹ “ਯਹੋਵਾਹ” ਹੈ, ਪਿਤਾਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ। ਤੀਸਰਾ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ (6:5-8)।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: (1) ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਥਾਈ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਸਫਲਤਾ ਸਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। (2) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲਗਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ - ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਉਸ ਦੀ ਦਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਸਮੱਰਥ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (3) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨੇਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਇਸਰਾਏਲੀ ਸਨ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਾਇਦਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਜੋ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰੀਏ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:20;

ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:13)।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੂਸਾ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ: ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਇਆ ਜਾਂ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਇਹ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, “ਉਹ ਕਰ ਜੋ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ” (ਵੇਖੋ 6:10, 11)। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਲੱਗੇ, ਮੂਸਾ ਨੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਗਿਆ, ਮਹਾਨ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੂਸਾ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੀਣਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੁੜ ਆਈਆਂ ਸਨ (6:12; ਵੇਖੋ 4:10)। ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੂਸਾ ਨੂੰ ਫਿਰ, ਨਹੀਂ ਝਿੜਕਿਆ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਉਸ ਨੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਮਦਦ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁਲਾਹਟ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਈ (6:13)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਾਡੀਆਂ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਕੋਣ ਹੈ। “ਜਦੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਾਡੀ ਵੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਣ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ?” (ਰੋਮੀਆਂ 8:31; KJV)।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਕਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਹੋ? ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਹੋ - ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਏਲੀਯਾਹ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? (1) ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਵੱਲ ਮੁੜੋ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੱਸੋ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੌਂਪ ਦਿਓ। (2) ਉਸ ਨੇ ਜੇ ਹੁਕਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। “ਅਤੇ ਭਲਿਆਈ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਅੱਕ ਨਾ ਜਾਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਹੌਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰੀਏ ਤਾਂ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਵੱਢਾਂਗੇ” (ਗਲਾਤੀਆਂ 6:9)।

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਾਇਦੇ (6:6-8)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਬੋਝਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦਾ, ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰੇ, ਮੁਕਤੀ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕ ਬਣਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ, ਅਤੇ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਾਇਦੇ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਵਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 11:28; ਯੂਹੰਨਾ 8:32; 14:3; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26, 27)।

ਲੋਕ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ (6:9)

ਮੂਸਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਸੁਣਾਈ, ਪਰ “ਆਤਮਾ ਦੇ ਦੁੱਖ ਅਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਕਰਤਾਈ” ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਖਬਰੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਬੰਧਨ ਵਿਚ ਹਨ। (ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਾਂ ਸਿੱਖਿਅਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਨਹੀਂ

ਸੁਣਨਗੇ ਜਾਂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 12:12-16.)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ (6:14-27)

ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਾਲ ਵਿਚ, ਸੰਤਾਨ ਪੁੱਤਰਪੁਣੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੂਚ 6 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਣ, ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅੰਸ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪਿਉ-ਦਾਦੇ ਕੋਣ ਸਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹਾਂ (ਵੇਖੋ 1 ਯੂਹੰਨਾ 3:1, 2)।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਜੇ. ਫਿਲਿੱਪ ਹਯਾਤ, *ਐਕਸੋਡਸ*, ਦ ਨਿਊ ਸੈਨਚੁਰੀ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੇਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਡਰਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1971), 93. ²ਕਾਰਲ ਬੁੱਡੇ, *ਰਲੀਜਨ ਆਫ ਇਜ਼ਰਾਏਲ ਟੂ ਦੀ ਐਕਸਾਇਲ*, ਪਰਮ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਮਰੀਕੀ ਲੈਕਚਰ, ਚੌਥੀ ਸੀਰੀਜ਼, 1898-1899 (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਜੀ. ਪੀ. ਪੁਤਨਾਮਜ਼ ਸੰਨਜ਼, 1899), 19. ³ਰੋਨਾਲਡ ਐੱਫ. ਯੰਗਬਲੱਡ, *ਐਕਸੋਡਸ*, ਐਵਰੀਮੈਨ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਸਿਕਾਗੋ: ਮੂਡੀ ਬਾਈਬਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ, 1983), 42. "ਉਤਪਤ ਵਿਚ ਵੀ, ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਈ ਵਾਰ ਦੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਉਤਪਤ 36 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਏਸਾਓ ਦੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਨੂੰ ਇਸਹਾਕ (ਜੋ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ) ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚਕਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ)। ⁵ਜੈਨ ਆਈ. ਡਰਹਮ, *ਐਕਸੋਡਸ*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 3 (ਵਾਕੋ, ਟੈਕਸਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1987), 83-84. ⁶ਅੰਬਰਟੋ ਕਸੈਟੋ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਬੁੱਕ ਆਫ ਐਕਸੋਡਸ*, ਅਨੁਵਾਦ. ਇਸਰਾਏਲ ਅਥਰਾਹਾਮਸ (ਯਰੂਸਲਮ: ਮੈਗਨੇਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1997), 87. ⁷ਆਰ. ਐਲਨ ਕੋਲ, *ਐਕਸੋਡਸ: ਐਨ ਇੰਟਰੋਡਕਸ਼ਨ ਐਂਡ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਟਿੰਡਲ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ (ਡੋਨਰਸ ਗਰੂਵ, ਇਲੀਨੋਇਸ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1973), 87; ਵਿਲਬਰ ਫੀਲਡਸ, *ਐਕਸਪਲੋਰਿੰਗ ਐਕਸੋਡਸ*, ਬਾਈਬਲ ਸਟੱਡੀ ਟੈਕਸਟਬੁੱਕ ਸੀਰੀਜ਼ (ਜੇਪਲਿਨ, ਮਿਸੌਰੀ: ਕਾਲਜ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1976), 149-50; ਪੀਟਰ ਐਨੇਸ, *ਐਕਸੋਡਸ*, NIV ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੇਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਜੌਡੇਰਵਨ, 2000), 177. ⁸ਗਲੀਸਨ ਐੱਲ ਆਰਚਰ, ਜੂਨੀਅਰ, ਜੂਨੀਅਰ, *ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ ਬਾਈਬਲ ਡਿਫੀਕਿਲਟੀਜ਼* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੇਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਜੌਡੇਰਵਨ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1982), 111. ⁹ਉਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ, 111-12. ¹⁰ਵਾਲਟਰ ਸੀ. ਕੇਸਰ, ਜੂਨੀਅਰ, "ਐਕਸੋਡਸ," *ਦ ਐਕਸਪੋਜੀਟਰਸ ਬਾਈਬਲ ਕਮੈਂਟਰੀ* ਵਿਚ, ਜਿਲਦ 2, *ਜੇਨੇਸਿਸ-ਨੰਬਰਸ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੇਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਜੌਡੇਰਵਨ, 1990), 344.

¹¹ਐਨਸ, 176. ¹²ਫੀਲਡਸ, 147. ਲੇਵੀਆਂ ਦੀ ਪੇਥੀ 26:41 ਵਾਕ "ਅਸੁੰਨਤੀ ਰਿਦੇ" ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰਿਜ਼ਕੀਏਲ 44:7, 9), ਅਤੇ ਯਿਰਮਿਯਾਹ 6:10 (KJV) ਇਕ ਬੇਸੁੰਨਤੇ ਕੰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਨੇ 4:10 ਵਿਚ ਧੜੱਲੇ ਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ¹³ਵਾਰਨ ਡਬਲਿਊ. ਵਾਈਸਬੋ, ਬੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਸਪਰਿੰਗਸ, ਕੋਲੋਰਾਡੋ: ਵਿਕਟਰ, 1998), 25-27. ¹⁴ਫੀਲਡਸ, 140.